گپی با پیروز کلانتری،مستندساز

درستایش دموکراسی انجمنی

بحثی را تحت عنوان سبک زندگی مسلمانی در جامعهٔ متکثر از نگاه امام موسی صدر آماده کرده ام. دلیل انتخاب این بحث اتفاقی است که در حال حاضر، در جهان درحال وقوع است. این اتفاق، نزدیک شدن آدمها و تفکراتشان، بدون قرابت زمانی و مکانی است. ُ جهانُ بسیار کوچک شده است و همه انسانها درحال نزدیک تر شدن به یکدیگر هستند. لذا جهان به مثّابه یک جامعه کوچک در نظر گرفته می شود که افـراد حاضر در این جامعـه، دارای عقاید و باورهای مختلفُ هُســَتند و معنی آن آین استُ که این جهان، متکثر اســت و این تکثر، ویژگی اصلی این جامعه است. یکسی از معضلاتی که تثوریســینها در باب زندگی در جامعه متکثر مطــرح می کننــد، معضل دیــن اســت. آنها می پرسند چطور فردی می تواند با یک باور دینی که خود را برحق و یقینی می داند و دیگران را باطل فرض می کند، در یک جامعه

۰۰ سی ۵۰۰۰ بعــداز اتفاقــی کــه در ۱۱ ســپتامبر افتاد و برجهای دوقلو را منهده کردند، سنخنرانی سیار مهمی دُر نسروژ برگسزار شد و یکی از مدعوین، هایر ماس بود. این سمینان به مناس بزرگداشت خُود ایشان بود. در این سمینارها، به مدعوین نمی گویند که در باب چه چیزی سخن بگو بلکه می گوینداز آنچه که خود فکر می کنی ــت، صُحبتُ كنْ. صحبتَى كه هَابرماس مطرح کرد، سخن بسیار مهمی بود؛ تحت عنوان «بازگشت دین به حوزه عمومی». محتوای این سخنرانی چگونگی حفظ جامعه از رادیکال شدن ر حی ہے ۔ بود. این سمینار در سال ۲۰۰۴ برگزار شد. امام موســی صدر در لبنان، درگیر همین بحث بود؛ جاُمعهای چند فرهنگی و متکشر. امام صدر با ابتکار خودش یک ُسـری ایدهها و ُراهحٰلهایی به ذهنش رسیده و وار داین حوزه بسیار مهم

ابتدا لازم می بینم توضیحی در باب جامعه متکثر ارایه دهیم. دو جمله در باب ایضاح معنی جامعه متکثر آماده کردهام؛

. «جامعه متکثر، یک ُواحدٰ فرهنگی –سیاسی– اجتماعی خاصی است که از گروههای قومیتی– است که حالت موزاییکی دارند. عبارت دوم این است که:

، درون ایـن واحــد سیاســے، شــکافهای رری " کی ر فرهنگی و هویتی خاصی وجیود دارند که خردهفرهنگهای موجود، هرکیدام، خطوط

قرمـــز، باورها، علایــق و در خواســتهای بعضا غیرقابل جمع با یکدیگر دارنده. یعنی هر کس از یک حد خاصی بر باورهای خودش بیشتر اصرار ی ۱۲۰۰۰ رو تو موت بورزد، لاجِرم با جامعه به تضاد می دو آلیته رادیکالیزم و سکوُلاریزم تقریباً در دانـش سیاسـی، علوماجتماعی

رشتههایی مثل حقوق عمومی، دو تصویر رایج از رابطه دین و جامعه متکثر وجود دارد. اگرچه ایُنَ دو تصویر، تا ۱۹۹۰ جزو تَنُوریهای رایجُ در دنیا بود. این دو تصویر عبارتند از این که جامعه متکثر، تنها دو راه پیکش روی خود دارد؛ یا باید در تنور فرقه گرایی بیفتد و نتیجهاش، خشونت مذهبی است؛ یا این که مجبور است سکولاریزم را بپذیسرد؛ و به تبع آن، مجبور است دین را خصوصی کند. یعنی آن را به داخل خانهها ببرد و فضاى عمومي را از ادبيات ديني تخليه كند. ین دو راه، پیشنهادهای مهمی برای تحلیل راههای پیش روی جامعه متکثــ بودند. یعنی یُعنی تُکیه بیش از حد عاطفی و اعتقادی بر باورهای فرقهای که طبیعتا به منازعه و راُبطُهُای از جَنسُ خَسُونت می انجامد.این هُمانُ رادیکالیزم است. یعنی همان چیزی که امروز در

داده بود، این نکته را دریافتم. ایشان در این باب سخن گفته بود که آیا ما باید یکی از دو گزینه رادیکالیزم یا سکولاریزم را بیذیریم، یا راهحل ســومی را می توان پیدا کرد؟ امام موسی صدر، معتقد بود کــه باید راهحل ســومی را پیدا کرد؛ آن چنان که هابرماس نیز چنین راه کلی را پیدا کرده بود. یعنی راهی که از دوگانه سکولاریزم و رادیکالیے م بتوانیے فے ار کنیے۔ ہابر ماس

بهترينبدها

چون محققــان و اندیشــمندان رشــتههای پاســت، حقوقدانهــا و جامعهشناســان،

رادیکالیزم را خطرناک می دانستند، گزینه دوم، یعنی سکولاریزم را توصیه می کردند. حرفشان

این بود که درست است سـکولاریزم، دین را در

یں بود تا درست سے میں دور از این جهت حوزہ عمومی سـر کوب می کنـدو از این جهت خشونت نیز دارد، اما حداقل موجب نمی شود که

مذهبیها یکدیگر را بکشند یعنی سرکوب دین یا همان خشونت سکولاریزم، کمتر از خشونت

" فرقه گرایی است؛ بنابراین، بهترین بدهاست. درواقع شما نه در سکولاریزم، آزادی عمل

دارید-چرا که حوزه مذهب، سر کوب می شد-و

ریب بر را به بر در به بر در به بی را نه در فرقه گرایی. جالب این است کـه امام موســی صــدر با

ه پکسی از معضلاتی که تئوریسسین هادر پاپ زندگسی در جامعه منکثر مطسرح می کننده معضل ادین است. آنها می پرسند جطور فردی می تواند با یک باور دینی که خود را بر حق و یقینی می دانندودیگران راباطل فرض می کند، در پکجامعه زندگی کند.

• تقریبادر دانش سیاسی، علوم اجتماعی ورشته هایی مثل حقوق عمومی، دو تصویر رایج از رابطه دین و جامعه متکثر وجود دارد.اگرچه این دو تصویر، تا ۱۹۹۰ جزو تئوری های رایج در نُديا بوداين دو تصوير عبار تَنداز اين كه جامه متكثر ، تنهادو (ه پيش روى خوددار ديا باياديد) تنور فرقه گراهي بيفتدو نتيجهاش خشونت مذهبي است؛ يااين كه مجبور است سكو لاريز مرا بهذير داو به تيم آن مجبور است دين راخصوصي كنند

ه هارماس سمی دار دقرانتی بی طرفانداز دمو کراسی از ایه دهد، اماسر انجام سعی می کند که مسائل مذهبی را بانگیم بر قواعد سکو لار حل کند یعنی دروانع، باز هم ترجیحات هارماسی ترجیحات سکولار است.

•درادبيات اخير، يک دو گانه بديلي ساخته شده که بهنظر مي آيدامام موسي صدر هم به اين ـت؛ این دوگانه می گوید که می توان از میان این یا آن (سکولاریزم یا فرقه گرایی)، هر دورا کمی به حاشیه راند و دوگانه یاراه دیگری را دنبـال کرد. این دوگانه جدید بـه این صورت اسـت که در آن، دین ورزی هسـت،امــا فرقه گرایی نیسـت؛در آن د موکر اسی هست، امامو کر اسی سرک "کرار" «Consensus democracy» می شناسند که در قارسی به دمو کر اسی انجمنی یا توافقی ترجمه شده است، بنابراین در چنین تئوری هایی دین و زی هست، اماحکومت دینی نیست.

توصیههایی در این باب دارد. من نمی خواهم به وضینعایی نار این پاپ بازد. هن معی خواهم په این توصیفها پیردازم. اما به گفتن این نکته اکتفا می کنیم که ایشان سعی دارد قرالتی یی طرفانه از دموکراسی ارایه دهد، اما سرانجام سعی می کند که مسائل مذهبی را با تکیه بر قواعد سکولار حل کند. یعنی درواقع، باز هم ترجیکات هابرماس، ترجیحات سکولار است. دوستان می توانند متن این سخنرانی را از سایتهای نروژ پیدا کنند البته تحت عنوان «دين در عرصه عمومي» هم ترجمه شده است.

دوگانەبدىل

در ادبیات اخیر، یک دوگانه بدیلی ساخته شده که به نظر می آید امام موسی صدر هم به این سمت، متمایل شده است؛ این مهر به این این یا آن دوگانه می گوید که می توان از میان این یا آن (ســکولاریزم یا فرقه گرایسی)، هــر دو را کمی به حاشــیه راند و دوگانه یــا راه دیگری را دنبال کرد. این دوگانه جدید به این صورت است که در آن، دین ورزی هست، اما فرقه گرایی نیست؛ در آن دموکراسی هست، اما دموکراسی سکولار نیست. اُمروزه این نوع دموکراسیهارا تحت عنون «Consensus democracy» می شُناسند که در فارسی به دموکراسی انجمنی یا توافقی ترجمه شده است. بنابراین در چنیسن تئوریهایی، دینورزی هسست، اما ــــت دینی نیســـت. یعنی جامعــه، دینی ک؛ دیـــنورزی وجــود دارد و مــردم هم با دیدگاههای دینی در آن جامعه و سیاست حضور دارند، اما حکومت، تابلوی دینی ندارد. نظامها یا جامعه، دموکراتیک است، اما ر کر است کا کثریتی نیست بلکه سهمیهای است. دوستانی که علاقهمند هستند در کی از دموکراسیهای انجمنی داشته باشند، می توانند به کتاب مدلهای دموکراسی یا patterns of democracy اثر آرنید /Arend Lijphart)، قوىُ تريَسن تئوریسین معاصر دموکراسی انجمنی مراجعه

ستند من تعجب می کسردم که امام موسسی صدر از کجا بـه چنین تئوریهایی رسسیده و چطور به اینها پل زده اسست. در هر صورت می خواهم بگویم ادبیات امسام در این زاویه قرار دارد؛ یعنی بخویه ادبیتات اسام در این زاویه قرار دارد؛ یعنی گسستن از دوگانه سـکولاریزم – فرقه گرایی و فرار از اقتدار گرایی با ماندن در دمو کراسی، اما معنوان یک مسـلمان، این شـیوهای است که امروز ما به آن نیازمندیم، یکی از مشــکلاتی که دولت نوری مالکی پیــدا کرد یا ففل هایی که در جاهای دیگر منطقه بهوجُود آمد توسط این بدی عشوده خواهد شد.

پلىبەجھانامروز طرح نو | سهشنبه هفته گذشته بود که

نشستی با موضوع «امامموسیی صدر و سبک زندگی مسلمانی در دنیای متکثر «ذیل سلسله نُستهای اندیشه و عمل که موسسه امام ی ۔۔یسے و عمل نه موسسه امام موسےی صدر به برگزاری آنها اهتمام ورزیدہ، برگزارشد در این نسست نه در محل موسسه فرهندی تحقیقاتی امام موسسی صدر بر گزار شد، دکتر داوود فیرحی به بررسسی سبک زندگی امام موسسی صدر و ارتباط آن بادنیای متکثر امروز پرداخت و طی سخنانی زیبا و تحسین برانگیز

با اُشاراتی به اندیشــه امام موسّی صدّر، پُلی بهُ جهان امروز زد که در قلب آن یعنی خاورمیانه هر روز آتشٌ فرقه گرایسی و افراط گرایی دینی ور ترمی شود.

۱۳۰۱ کی ۱ ۱۱ طرحنـــو۱ با حضــور خبرنـــگارش در محل

سختراتی، شماره امروز - مستروعیت در اسمالام، بخش پرونده - خود را به در اسمالام، بخش پرونده - خود را به در اسمالام، بخش پرونده - خود را به انتشار سخنراني اين استاد دانشــُگاه اخْتصاص داده است تا خوانندگان هم با اندیشــه امام موسی صدر بيشتر آشناشوندو همبار دیگر یا ظرفیتهای بعضاً ول نواندیشی دینی و سیاستورزی اسلامی-شیعی نیوری تابانیده شود توضیح آن که برای این ُسخنرانی به ۴ بخش امروز -بخش پرونده -خودرا به انتشار سخنر آنی این استاد دانشگاه اختصاص داده است ىيم شدە كە ترتىب و توالى آن باشمارەھاُى يک تاخوانندگان همياآنديشهامام موسى صدربيشتر آشناشوند

۱۳۴۳ در زنجان متولد شده است. او پژوهشگر _ _ ـــر ـــی و اندیشه، ۲- ا و دارای دکترای علومسیاسی از دانشگاه تهران و تحصیلات حوزوی تا سطح خارج . حقــوق و علومسیاســی دانشــگاه تهــران بهشمار می آید.

داوود فيرحبي سال

. فیر حی مقدمات دروس حوزوی را بین سالهای ۱۳۶۰ تا ۱۳۶۵ در حوزه علمیه

ماوشيوع مضرات دررستورانهای

قارچگونەوطنى در سال های گذشته تعداد رستوران های ایران افزایش حیرت آوری داشــ علاوه بــر شــهرها در اغلــب جادههای پرتردد کشــور با رســتورانهای زیادی ہر ر مواجہ ہستیم کے این تعے عادی نمی نماید. شـاید این امــر از نگاه اكثر مردم بيعيب بلكه جالب بعنظر آيد

اعتمادسنگيناي . حامعه سالم

> - Total Rei

ولیعصر شهر ســتان زنجان گذرانده و پس از آن ادامه ســطح و دروس خارج را از ۱۳۶۶ تا ۱۳۸۰ در حوزه علمیه قم ادامه داده است. او از سال ۱۳۶۶ تا ۱۳۷۸ به تحصیل در مقطع از سال ۱۳۶۶ کارشناسی، کارشناسیارشد و دکترای علومسیاسی در دانشگاه تهران پرداخته در این نشست که در محل موسسه فرهنگی و گرایس دکتــرای وی اندیشه سیاســی

ُ رساله کارشناسیارشد فیرحی با عنوان «اندیشهسیاسی شیعه در دوره قاجاریسه» بوده کسه در آن بسه اندیشهسیاسی فقیهان مشهور شیعه دوره قاجار و مکاتب مهم فقهی – سیاســـیای که در دوره قاجاریه بسط یافته و در تحولاتی چون نهضت مشے وطه و انقلاب ر را بی پاری با اسلامی تاثیر گذاربودندپرداخته است. رساله دکترای وی هـم «دانـش، قدرت و

از روششناسیی فوکو سبک زندگی امام موسی صدر و ارتباط آن بادنیای متکثر امروز ے موت و هرمنوتیک گادام ر دبخان بادندیای ستخدر اسرور پر داختوطی سخنانی زیباو تحسین برانگیزبااشار اتی به اندیشه امام موسی صدر . پلی په چهان امروز زد که در قلب . ننظیم شُد. فیر حی مولف ۸ کتاب ه هم دارا*ی ح*ــدود ۵۰ مقالــه منتشر شده در مجلات و کنفرانسهای علمی آن يعنى خاورميانه هرروز ر حیطه اندیشهسیاسی آتشفرقه گرایی وافراط گرایی دینی شعله ورترمی شود. اسلاماست. دکتــر فیرحــی از «طرحنو»باحضورخبرنگارش ســال ۷۸ تاکنــون عضو درمحل *سخنرانی، ش*ماره

هيات علمي كروه علوم سیاسی دانشگاه تهـران و دارای درجـه دانشیاری اسـت. ایشان در مقطع دکتــرا تدریس در ایسران معاصب

«اندیشهسیاسی در اسلام معاصر» در مقطع کارشناسیارشد تدریس «فقهسیاسسی» و کار شناسی تدریس «نظام سیاسی و دولت در اسلام، «تاریخ تحول دولت در جهان اسلام» و «مبانی اندیشههای سیاسی در اسلام» را